

Conceptul privind elaborarea ciclului II al Programului de gestionare a bazinului hidrografic Nistru (2023-2028)

Elaborarea ciclului II al Programului de gestionare a bazinului hidrografic Nistru (2023-2028) este realizat în conformitate cu prevederile art. 19 din Legea apelor nr. 272/2011 cu privire la revizuirea Planurilor de gestionare a districtelor bazinelor hidrografice la fiecare 6 ani și punctul 9 din Hotărârea Guvernului nr. 866/2013 pentru aprobarea Regulamentului privind procedura de elaborare și de revizuire a Planului de gestionare a districtului bazinului hidrografic, care stabilește că, organul central al administrației publice în domeniul mediului elaborează anunțul despre intenția de a iniția elaborarea Planului de gestionare cu cel puțin doi ani înainte de începutul perioadei de referință a Planului de gestionare pentru districtul bazinului hidrografic vizat.

În conformitate cu punctul 34 (3) al Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice documentele de politici publice sunt de două tipuri – *strategia și programul*. Ținând cont de această prevedere, *Planul* de gestionare pentru districtul bazinului hidrografic Nistru pentru ciclul II va fi redenumit în *Program*.

Primul ciclu al Planului de gestionare a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 814/2017 pentru districtul bazinului hidrografic Nistru din limitele Republicii Moldova pentru perioada anilor 2017 - 2022. Din acțiunile ciclului I al Planului menționat au fost realizate:

- Aprobată Hotărârea Guvernului nr. 562/2020 pentru Planul de gestionare a riscului la inundații în districtul bazinului hidrografic Nistru,.
- Aprobat Codul de bune practici agricole privind protecția apelor împotriva poluării cu nitrați din surse agricole, Ordinul ministrului MADRM nr. 160 din 27 iulie 2020.
- Elaborat Studiu în cadrul realizării componentei "Schimbarea climei și securitatea în bazinul râului Nistru", care este parte a proiectului "Schimbarea climei și securitatea în Europa de Est, Asia Centrală și Caucazul de Sud".
- În cadrul a trei universități în programele de studii au fost incluse module privind gestionarea integrată a resurselor de apă:
 1. Universitatea de Stat din Moldova: în programul de licență cursul chimia apelor naturale (5ECTS) și respectiv, chimia mediului (5ECTS). Programul de master Ecologia și protecția mediului ambiant.
 2. Universitatea Tehnică a Moldovei: la programul de licență Ingineria și protecția mediului la cursurile:
 - Alimentări cu apă și canalizări;
 - Gospodărirea apelor;
 - Protecția sistemelor acvatice;
 - Epurarea apelor uzate industriale.

3. Universitatea Agrară de Stat din Moldova: la toate programele de licență a fost inclus cursul Ecologia și protecția mediului ambiant (4ECTS), la programe de master – cursul Managementul apelor (7 ECTS).

- În cadrul proiectului "Consolidarea cadrului instituțional în domeniul apei și sanitație", finanțat de Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare și Agenția Austriacă pentru Dezvoltare, au fost create 6 comitete subbazinale (Ialpuș, Naslavcea Vasilcău, Botna, Frumoasa Crihana, Delia, Șovăț). Un membru a Comitetelor subbazinale din district este și membru a Comitetului DBH Nistru, membrii comitetelor subbazinale sunt invitați la ședințele comitetelor districtelor.

- Elaborate modele hidrologice pe principalii afluenți al fluviului Nistru: Răut, Căinai, Bălțata, Cubolta.

- Reabilitate 5 izvoare din bazinul r. Răut și r. Bîc.

- Elaborate planuri de Plantare pentru fișia de protecție a 6 râuri - Botna, Cahul, Nîrnova, Ciulucul Mijlociu, Ciuhur, Căinari.

Programul de gestionare a bazinului hidrografic Nistru, ciclul II (2023-2028), este în concordanță cu documentele de politici naționale și actele normative, respectiv:

Strategia națională de dezvoltare „Moldova 2030”, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 377/2020, care are la bază principiul ciclului de viață al omului, drepturile și calitatea vieții acestuia și include patru piloni ai dezvoltării durabile, unul fiind mediul ambiant sănătos și 10 obiective corespunzătoare pe termen lung, din ele fiind asigurarea dreptului fundamental la un mediu sănătos și sigur.

Strategia de mediu pentru anii 2014-2023 și a Planului de acțiuni pentru implementarea acesteia, aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 301/2014, menționează necesitatea creării unui sistem eficient de management de mediu, contribuind astfel la creșterea calității factorilor de mediu și asigurarea populației dreptului la un mediu natural curat, sănătos și durabil.

Strategia de alimentare cu apă și sanitație (2014-2030), aprobată prin Hotărîrea Guvernului nr. 199/2014, prevede crearea cadrului necesar pentru asigurarea graduală pînă în anul 2030 a accesului la apă sigură și sanitație adecvată pentru toate localitățile și populația Republicii Moldova, contribuind astfel la îmbunătățirea sănătății, demnității și calității vieții și la dezvoltarea economică a țării.

Planurilor de gestionare a riscului de inundații pentru districtele bazinului hidrografice, aprobate prin Hotărîrea Guvernului nr. 562/2020, prezintă integrarea pe etape a acestora în planurile de gestionare a districtelor bazinelor hidrografice.

Hotărîrea Guvernului nr. 1063/2016 cu privire la aprobarea Programului Național pentru implementarea Protocolului privind Apa și Sănătatea în Republica Moldova pentru anii 2016-2025 prevede acțiuni strategice pe termen mediu și lung pentru realizarea indicatorilor - țintă și implementarea măsurilor adecvate pentru prevenirea bolilor asociate apei, prin asigurarea calității apei potabile și a unui management mai eficient și durabil al resurselor de apă.

Ciclul II al Programului menționat va contribui la realizarea:

Țintelor stabilite în Obiectivele de Dezvoltare Durabilă (ODD) privind asigurarea disponibilității și managementului durabil al apei și sanitație pentru toți. ODD 6 și țintele sale se axează pe furnizarea apei sigure și la prețuri accesibile, serviciile de sanitație, minimizarea poluării apei din procesele industriale, creșterea eficienței utilizării apei în toate sectoarele economice și sociale, precum și sporirea protecției ecosistemelor legate de apă. Obiectivele încorporează, de asemenea, aspectele legate de gestionarea durabilă a resurselor de apă, inclusiv prin cooperare internațională adecvată și prin implicarea comunităților locale și regionale în gestionarea resurselor de apă.

Convenției privind protecția și utilizarea cursurilor de apă transfrontiere și a lacurilor internaționale (Helsinki, 17 martie 1992), care promovează implementarea managementului integrat al resurselor de apă, în special abordarea bazinului hidrografic.

Analiza situației

În cadrul analizei diagnostice transfrontaliere, elaborate de experții din Ucraina și Republica Moldova cu susținerea proiectului Uniunii Europene (GEF) „Promovarea cooperării transfrontaliere și a gestionării integrate a resurselor de apă în bazinul fluviului Nistru” au fost identificate presiuni antropice semnificative și principalele probleme ecologice în bazinul hidrografic Nistru:

1. Poluarea cu substanțe organice din cauza epurării insuficiente sau lipsei epurării a apelor uzate.
2. Poluarea cu substanțe biogene datorită gradului insuficient de epurare a apelor uzate sau absenței acesteia, precum și din evacuarea acestor substanțe din terenurile agricole.
3. Poluarea cu substanțe periculoase, ale căror surse sunt deversările municipale și industriale, scurgerile de precipitații din teritorii, pesticide și alte substanțe chimice periculoase utilizate în agricultură, precum și poluarea accidentală și impactul teritoriilor contaminate (depozite de deșeuri, situri, zone etc.).
4. Modificări hidromorfologice asociate cu hidroenergia, protecția împotriva inundațiilor, precum și reglarea debitului râului.
5. Contaminarea din plastic și alte deșeuri menajere.

În plus, a fost subliniată problema răspândirii speciilor invazive, precum și problemele relației dintre cantitatea și calitatea apelor asociate cu:

- schimbarea climei;
- inundații;
- secetă și lipsă de apă.

În scopul soluționării problemelor identificate sînt definite direcțiile strategice:

1. Reducerea poluării apei din sursele punctiforme, sursele difuze și cu plastic, precum și prevenirea poluării accidentale și gestionarea acumulatorilor de deșeuri toxice. Acest obiectiv este asociat cu reducerea treptată a poluării apelor din toate sursele și conține măsuri care vor contribui la:

- reducerea poluării cu substanțe organice (din surse difuze și punctiforme);
- reducerea poluării cu substanțe nutritive (din surse difuze și punctiforme);

- reducerea poluării cu substanțe periculoase/prioritare (din surse difuze și punctiforme);
 - reducerea poluării cu plastic;
 - reducerea poluării și epuizarea apelor subterane;
 - prevenirea poluării accidentale și gestionarea acumulatorilor de deșeuri toxice.
2. Îmbunătățirea stării și potențialului hidromorfologic al corpurilor de apă de suprafață este asociată cu măsuri, care vizează îmbunătățirea stării tuturor corpurilor de apă, în special a celor puternic modificate. În consecință, măsurile vor contribui la:
- îmbunătățirea regimului hidrologic;
 - refacerea caracteristicilor hidromorfologice.
3. Protecția și prevenirea degradării apelor de suprafață și subterane, prevede măsuri pentru protejarea și prevenirea deteriorării stării apelor de suprafață și subterane:
- controlul aportului de apă și al evacuării apelor uzate;
 - aplicarea principiilor de recuperare a costurilor pentru serviciile de alimentare cu apă;
 - aplicarea codurilor de bune practici;
 - protecția surselor de apă utilizate pentru băut;
 - îmbunătățirea stării biodiversității.
4. Atenuarea consecințelor schimbărilor climatice și a dezastrelor naturale, este dedicat măsurilor de adaptare la schimbările climatice și reducerea riscului de dezastre naturale.
5. Îmbunătățirea cadrului de reglementare și a mecanismelor de aplicare a acestuia vizează îmbunătățirea reglementărilor naționale existente, dezvoltarea de noi acte și adaptarea legislației europene.
6. Consolidarea cooperării moldo-ucrainene în domeniul gestionării resurselor de apă va contribui la îmbunătățirea cooperării dintre Republica Moldova și Ucraina, armonizarea legislației între cele două state, organizarea diverselor evenimente comune. Aceste activități pot fi grupate pentru a sprijini activitatea Comisiei Nistrene și a altor organisme bilaterale mixte legate de problemele legate de apă, precum și a comitetelor/consiliilor naționale de bazin.
7. Promovarea principiilor utilizării raționale a resurselor de apă este dedicat educației și participării populației bazinului la activități legate de protecție, utilizare rațională, gestionare durabilă și adaptare la schimbările climatice din bazin; și include activități pentru îmbunătățirea cercetării în domeniul apei.

Sunt determinate Obiective de mediu pentru apele de suprafață:

- prevenirea deteriorării stării tuturor obiectelor de apă de suprafață;
- protecția, îmbunătățirea și refacerea corpurilor de apă de suprafață pentru a obține o stare bună a apei de suprafață;
- protecția și îmbunătățirea corpurilor de apă artificiale și foarte modificate pentru a obține un potențial ecologic bun și o stare chimică bună a apelor de suprafață;
- reducerea progresivă a poluării prin substanțe prioritare și încetarea deversărilor apelor uzate și pierderilor de substanțe periculoase prioritare.

Sunt determinate Obiective de mediu pentru apele subterane:

- prevenirea sau limitarea poluării apelor subterane și prevenirea deteriorării stării tuturor corpurilor de apă subterană;
- protecția, îmbunătățirea și refacerea tuturor corpurilor de apă subterană, asigurând un echilibru între captarea apei și reîncărcarea apei subterane pentru a obține o stare bună a apelor subterane;
- inversarea oricărei tendințe semnificative și persistente către o creștere a concentrației oricărui poluant rezultat din acțiunea umană pentru a reduce progresiv poluarea apelor subterane.

Monitorizare și evaluare

Monitorizarea implementării Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru este asigurată de Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului, prin intermediul Agenției "Apele Moldovei". În cadrul procesului de monitorizare se elaborează anual rapoarte de monitorizare, care includ informații privind implementarea indicatorilor stabiliți pentru fiecare acțiune în parte. Rapoartele anuale conțin informația privind gradul de atingere a obiectivelor stabilite și a impactului scontat.

Rapoartele de evaluare se examinează în cadrul ședințelor Comitetului districtului bazinului hidrografic Nistru și conțin concluzii și recomandări referitoare la înlăturarea deficiențelor depistate în procesul de evaluare.

Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului asigură transparența implementării Programului de gestionare a bazinului hidrografic Nistru pe pagina web oficială, în care va fi plasată informația curentă privind mersul și progresele înregistrate în realizarea acestuia. Societatea civilă și instituțiile responsabile de domeniul alimentării cu apă și sanitației vor avea posibilitatea să facă sugestii și să comenteze referitor la progresul reformei.

Prezentare generală

Structura Programului de gestionare a districtului bazinului hidrografic Nistru se va elabora în corespundere cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea, elaborarea, aprobarea, implementarea, monitorizarea și evaluarea documentelor de politici publice.

Ciclul II al Programului menționat va conține: analiza situației; obiectivele generale și obiectivele specifice, măsurile derivate din aceste obiective; estimarea resurselor financiare și nonfinanciare necesare pentru implementarea fiecărui obiectiv specific în parte; riscurile de implementare și măsurile de diminuare sau înlăturare a acestora.

Programul va fi constituit din partea descriptivă și planul de acțiuni.